

Schade, aansprakelijkheid en verzekering op de zorgboerderij

WECKHUYSEN Hilde

ROMBAUT Willem

BLANPAIN Brigitte

STEUNPUNT
Groene Zorg
VZW

STEUNPUNT Groene Zorg

Voorwoord

Land- en tuinbouwbedrijven behoren tot de meest risicovolle werkomgevingen. Aangezien zorgboerderijen kwetsbare zorggasten mee laten genieten van de dagelijkse werkzaamheden op een bedrijf, verhoogt dit nog eens de bestaande risico's. Hierdoor is de verzekeringspositie van de zorgboer(in) en zorggast op een zorgboerderij een uiterst complexe materie.

In het kader van het plattelandsontwikkelingsproject (PDPO) 'Het creëren van extra opvangcapaciteit op zorgboerderijen in de nabijheid van BuSO-scholen' investeert het provinciebestuur van Limburg in de deskundigheidsbevordering van zorgboer(inn)en en medewerkers uit de onderwijs- en welzijnssector. Steunpunt Groene Zorg ging de uitdaging aan om de moeilijke materie rond veiligheid en verzekeringen in een leesbare en praktische brochure te gieten.

De brochure biedt een leidraad rond de algemene juridische principes van aansprakelijkheid, die van toepassing kunnen zijn op de zorgboerderij, de verzekeringen die in het kader van een samenwerking op een zorgboerderij afgesloten moeten worden en enkele praktische toepassingen en tips.

Onze bijzondere dankbaarheid gaat uit naar Brigitte Blanpain, juridisch adviseur van groep KVLV, die haar kennis rond aansprakelijkheidsrecht ter beschikking stelde en zich bereid toonde in debat te treden met de sector over deze complexe materie.

Een woord van dank verdient ook KBC Verzekeringen voor het aanreiken van hun expertise en de talrijke overlegmomenten om dit huzarenstuk tot een goed einde te brengen.

Ik hoop dat deze brochure een goede bron van informatie en een nuttig werkinstrument zal zijn voor zorgboer(inn)en, leidinggevend en hulpverleners van de talrijke welzijnsvoorzieningen en onderwijsinstellingen in de provincie Limburg en ook elders in Vlaanderen

© Luc Daelemaans

Marc Vandeput

Gedeputeerde provincie Limburg

Schade, aansprakelijkheid en verzekering op de zorgboerderij

Inhoud

1.	SAMENVATTING	5
2.	ALGEMENE PRINCIPES VAN AANSPRAKELIJKHEID	6
2.1.	Wie door zijn fout schade berokkent aan een ander, moet deze schade vergoeden	6
2.2.	Aansprakelijkheid voor andermans fout	7
3.	VERZEKERINGEN	9
3.1.	Polissen af te sluiten door de zorgboerderij	9
3.1.1.	Verplichte polis BA-Bedrijf	
3.1.2.	Aanbevolen verzekeringen	
3.2.	Polissen af te sluiten door de begeleidende voorziening	12
3.2.1.	Verplichte BA voorziening	
3.2.2.	Bij voorkeur af te sluiten collectieve polis BA Privéleven	
3.2.3.	Bij voorkeur af te sluiten collectieve polis Lichamelijke Ongevallen	
3.3.	Polissen af te sluiten door de zorggast	14
3.3.1.	Verplichte polis BA	
3.3.2.	Bij voorkeur af te sluiten persoonlijke ongevallenverzekering	
4.	DE PRAKTIJK: AANSPRAKELIJKHEID EN VERZEKERING IN HET KADER VAN GROENE ZORG	15
4.1.	Preventie van schade door goede screening en matching	15
4.2.	Vormen van schade en schaderegeling op de zorgboerderij	17
4.2.1.	Zorggast veroorzaakt schade aan de zorgboerderij bij de uitvoering van een opdracht van de zorgboer	
4.2.2.	Zorggast veroorzaakt schade aan de zorgboerderij buiten de uitvoering van een opdracht van de zorgboer(in)	
4.2.3.	Zorggast veroorzaakt schade aan een derde	
4.2.4.	De begeleidende voorziening veroorzaakt schade aan de zorgboerderij	
4.2.5.	Schade aan de zorggast	
4.3.	Wat te doen bij een schadegeval?	23
4.3.1.	Aangifte bij de verzekering	
4.3.2.	Strafbare feiten	
4.3.3.	Niet-verzekerde schade: de minnelijke schikking	
5.	SAMENVATTEND SCHEMATISCH OVERZICHT	26
5.1.	SCHADE DOOR EEN FOUT	26
5.2.	SCHADE ZONDER FOUT	26
6.	BIJLAGEN	28
	Bijlage 1. Checklist Veiligheid	28
	Bijlage 2. De collectieve polis aangeboden door Steunpunt Groene Zorg	30

1. SAMENVATTING

Op de zorgboerderij kunnen zorggasten genieten van de dagelijkse werkzaamheden in een groene omgeving. Maar tegelijk worden zij mee blootgesteld aan de bestaande veiligheidsrisico's op een land- of tuinbouwbedrijf. Niet enkel vanwege het verhoogde veiligheidsrisico, maar om tal van andere redenen, kunnen er zaken mislopen op de zorgboerderij waardoor de zorgboer, de zorggast of een derde schade oploopt. Als het fout gaat en er ontstaat materiële of lichamelijke schade, is het nuttig te kunnen teruggrijpen naar een kader om uit te maken wie die geleden schade moet vergoeden.

Uiteraard kunnen we ons daarvoor baseren op een juridisch kader. Een belangrijke referentie vinden we in het aansprakelijkheidsrecht. Soms is de schade die iemand lijdt het gevolg van de fout van een ander. Het aansprakelijkheidsrecht reikt enkele basisregels aan om uit te maken wie verantwoordelijk is voor de schade als gevolg van een fout en wie die schade bijgevolg moet vergoeden aan de schadelijder. In hoofdstuk 2 lichten we die basisregels kort toe.

De schade die iemand oploopt, is niet altijd ontstaan uit andermans fout. Soms krijg je schade door jouw eigen fout of door een ongeval waar niemand aan kon doen. In dat geval sta je zelf in voor de kosten.

In sommige gevallen kan degene die voor de betaling van andermans of eigen schade moet instaan, een beroep doen op een verzekeringspolis. Uiteraard moet je daarvoor een polis afsluiten bij een verzekeringsmaatschappij, ook wel 'verzekeraar' genoemd. Verzekeringsmaatschappijen bieden aller-

hande verzekeringspolissen aan. In hoofdstuk 3 geven we een overzicht van polissen die belangrijk kunnen zijn in het kader van de samenwerking tussen zorg en landbouw op een zorgboerderij.

Verzekeringsmaatschappijen zullen niet altijd een tegemoetkoming geven in geval van schade. Of soms dekken hun polissen slechts een deel van de schade en moet de verantwoordelijke de rest van de schadekosten zelf betalen. Bovendien is het niet altijd zo gemakkelijk om aan te duiden wie er nu écht schuldig is aan geleden schade. In de praktijk is het dikwijls zo dat iedere betrokkene wel een beetje fout is geweest. Daarom kunnen mensen zich bij een betwisting wenden tot een rechter.

Het is echter evengoed mogelijk dat de betrokkenen met elkaar in overleg gaan, zonder naar de rechtbank te stappen. Zo kunnen ze onderling tot een schappelijke regeling komen. Zeker in het belang van een blijvende duurzame samenwerking op de zorgboerderij is het wenselijk tot een afspraak te komen waarin ieder zich kan schikken. In hoofdstuk 4 van deze brochure reiken we enkele handvaten aan om goed met de opgelopen schade om te gaan. Maar allereerst wijzen we op de aandachtspunten om schade te voorkomen.

Hopelijk heb je de aanwijzingen voor gepast omgaan met schade niet nodig. Als de situatie zich toch zou voordoen, dan hopen we jou met deze brochure een goed eind op weg te zetten ...

2. ALGEMENE PRINCIPES VAN AANSPRAKELIJKHEID

Dit hoofdstuk brengt de algemene principes van aansprakelijkheid die meespelen in het unieke samenwerkingsverband 'zorgboerderij – toeleidende/begeleidende voorziening – zorggast' in kaart. Hou er steeds rekening mee dat deze brochure slechts een algemeen juridisch kader beschrijft. Over de specifieke relatie in het kader van de zorgboerderijovereenkomst bestaat er immers nog geen rechtspraak.

2.1. Wie door zijn fout schade berokkent aan een ander, moet deze schade vergoeden

De wet overtreden is een fout.

Bv. Als je te snel rijdt, overtreed je de wegcode. Als je dus een ongeval veroorzaakt omdat je te snel rijdt, ben je in fout en dus aansprakelijk voor de schade. Je zal die schade zelf moeten vergoeden.

Er is ook sprake van een fout als je onvoorzichtig bent, onzorgvuldig handelt of nalatig bent. Als je dan schade veroorzaakt, zal je ook aansprakelijk worden gesteld.

Bv. Je laat een waterput ongedekt op jouw erf. Als iemand erin valt en zich bezeert, ben jij aansprakelijk voor die schade.

2.2. Aansprakelijkheid voor andermans fout

Soms is een persoon aansprakelijk voor de fouten die een ander heeft begaan.

2.2.1. De werkgever is aansprakelijk voor de fouten van zijn werknemers, begaan in het kader van de uitoefening van de arbeidsovereenkomst.

Bv. De opvoeder meldt een jongere aan voor een zorgboerderij. Die aanmelding blijkt onverantwoord te zijn geweest. De jongere was onstabiel, agressief en veroorzaakte schade op de zorgboerderij. De opvoeder maakte een inschattingfout. De werkgever van de opvoeder is aansprakelijk voor de inschattingfout van de opvoeder. De schade op de zorgboerderij hoeft niet door de opvoeder zelf vergoed te worden, maar wel door diens werkgever.

2.2.2. Ouders zijn aansprakelijk voor de fouten van hun minderjarige kinderen.

Je kunt als ouder ook persoonlijk aansprakelijk gesteld worden voor fouten in de opvoeding van je kinderen.

Bv. Je brengt je kind als ouder onvoldoende normen en waarden bij, waardoor hij zich niet kan houden aan de regels.

Ouders kunnen ook aansprakelijk gesteld worden omdat ze geen of onvoldoende toezicht hebben uitgeoefend over hun kinderen.

Bv. Ouders laten hun kleine kinderen alleen achter op een speelplein. De kinderen halen vandalenstreken uit en richten schade aan bij de speeltuigen. Niet de kinderen zijn aansprakelijk en moeten de schade vergoeden, wel hun ouders.

Als ouder kan je het toezicht over je kinderen overdragen aan anderen.

Bv. Tijdens het verblijf van een kind op school, is de school aansprakelijk voor de fouten van de leerlingen die onder haar toezicht staan.

De ouders kunnen het toezicht over hun minderjarige kinderen ook overdragen aan een jeugdbeweging of aan een andere vereniging, instelling of zorgboerderij, die dan de plicht om toezicht uit te oefenen overneemt van de ouders.

Bv. De zorgboer is verantwoordelijk voor de jongeren tijdens de uren van de opvang. Als hij onvoldoende toezicht houdt, kan hij aansprakelijk gesteld worden voor de schade die de zorggast veroorzaakte als gevolg van dit tekort aan toezicht.

Minderjarigen

Betrek ouders/voogd bij de opmaak van de zorgboerderijovereenkomst voor (verlengd) minderjarigen, tenzij de jeugdrechter hier anders over beslist.

2.2.3. De aansteller is aansprakelijk voor de fout van zijn aangestelden.

De zorgboer wordt beschouwd als aansteller (opdrachtgever) van de zorggast en zal dus aansprakelijk kunnen worden gesteld als de zorggast een fout begaat en hierbij schade berokkent aan derden.

Bv. Een zorgboer laat zijn zorggast de bladeren op het erf harken en in de kruiwagen gooien. De zorggast rijdt tijdens dit werk met de kruiwagen tegen de auto van de veearts, die op het erf staat. De wagen van de veearts werd beschadigd tijdens het uitvoeren van de opdracht die de zorggast toegewezen kreeg. De zorgboer is als aansteller aansprakelijk voor de schade aan de wagen van de veearts.

Als voorwaarde geldt dat de aangestelde binnen het kader van zijn opdracht blijft. Indien de aangestelde buiten zijn opdracht treedt, is de aansteller niet langer aansprakelijk.

2.2.5. Wie een gebrekkige zaak onder zijn hoede heeft, is aansprakelijk voor de schade die een gevolg is van het gebrek.

Je kunt ook aansprakelijk zijn voor een zaak. Met een 'zaak' wordt bedoeld: een ding, een voorwerp waarvoor je instaat.

Bv. Je hebt een ladder waarvan een trede vermolmd is. Een bezoeker gebruikt deze ladder om fruit te plukken in jouw boomgaard, valt door de ladder en breekt een been. Jij bent hiervoor aansprakelijk.

2.2.4. De bewaker van een dier is aansprakelijk voor de schade die het dier veroorzaakt.

Je kunt ook aansprakelijk gesteld worden voor de dieren die je onder jouw bewaking hebt.

Bv. Je bent aansprakelijk voor de schade die ontstaat wanneer jouw hond ontsnapt en bij het oversteken van de straat een ongeval veroorzaakt.

3. VERZEKERINGEN

Dit hoofdstuk brengt een overzicht van de verzekeringen die elke betrokken partij van de zorgboerderijovereenkomst, namelijk de zorgboerderij, de begeleidende voorziening/school en de zorggast, kan en soms moet afsluiten.

Het aanbod op de verzekeringsmarkt is groot en zeer divers, zowel wat de geboden waarborgen betreft als de premie die wordt aangerekend. Wie goed verzekerd wil zijn, maakt dan ook het best allereerst een duidelijke analyse van de diverse risico's die hij loopt.

Voor elke partij is het raadzaam om vóór de samenwerking contact op te nemen met de verzekeringsagent of -makelaar. Een verzekeringsagent of -makelaar kan hier als specialist de nodige raad en bijstand bieden en een verzekeringsoplossing 'op maat' adviseren.

Indien de opgegeven polissen al afgesloten werden, is het toch raadzaam de algemene en bijzondere voorwaarden van het verzekeringscontract na te lezen en zo nodig de bevoegde verzekeringsbemiddelaar bijkomende inlichtingen te vragen.

3.1. Polissen af te sluiten door de zorgboerderij

3.1.1. Verplichte polis BA-Bedrijf

Doorgaans heeft een land- of tuinbouwer in functie van zijn uitbating al een aantal schadeverzekeringen lopen: brandverzekering, verzekering lichamelijke ongevallen, arbeidsongevallenverzekering voor zijn personeel, polis BA-Bedrijf, polis alle risico's machinebreuk. Voor de activiteit als zorgboerderij is vooral de **polis BA-Bedrijf** van belang en, door de bepalingen in de zorgboerderijovereenkomst, zelfs **verplicht**. Bovendien is de aanpassing van deze polis aan de zorgactiviteiten een voorwaarde om als agrarisch bedrijf de subsidie voor zorgboerderijen te krijgen. De zorgboerderij moet hiervan een attest als bewijs voorleggen aan de subsidiërende overheid.

Polis Burgerlijke Aansprakelijkheid

Een polis BA (Burgerlijke Aansprakelijkheid) dekt de **aansprakelijkheid** die de verzekerde kan oplopen voor schade die hij toebrengt aan derden door zijn fout of door de fout van personen, dieren of zaken onder zijn verantwoordelijkheid.

Er zijn allerlei polissen BA: de gezinspolis of polis privéleven, de bedrijfspolis, de polis die een welzijnsvoorziening of een school sluit voor de aansprakelijkheid voor schade door gasten of leerlingen.

In de aansprakelijkheidsverzekering is meestal een verzekering voor **rechtsbijstand** opgenomen. De rechtsbijstandsverzekering voorziet in een waarborg voor de kosten van verdediging in geval de eigen aansprakelijkheid wordt ingeroepen. De rechtsbijstandsverzekering voorziet ook in een waarborg voor terugvordering van de eigen schade als een derde aansprakelijk wordt gesteld.

Wat dekt een polis BA NIET?

- **Eigen schade**

- **Schade aan toevertrouwde goederen**

- **Schade veroorzaakt door kwaad opzet**

(Op deze regel bestaat één uitzondering: de opzettelijke fout van een minderjarige jonger dan 16 jaar is wel verzekerd via de BA-polis.)

- **Schade door handelingen onder invloed van alcohol, drugs of andere verdovende middelen**

Een **aansprakelijkheidsverzekering dekt nooit het volledige schadebedrag**. Er is altijd een zogenaamde 'franchise' of vrijstelling van toepassing. De geïndexeerde vrijstelling voor stoffelijke schade is een vaste som, die ten laste blijft van de verzekerde. Het franchisebedrag is afhankelijk van de afgesloten verzekering.

De polis BA-Bedrijf kan de zorgboer dekken wanneer de zorggast schade toebrengt aan derden. Ook wanneer de zorggast schade oploopt door de fout van de zorgboer zal deze bedrijfspolis een tegemoetkoming kunnen uitkeren.

In principe behoren de activiteiten als zorgboerderij niet tot de normale activiteiten van een landbouwbedrijf. Ze zullen bijgevolg niet automatisch mee verzekerd zijn in de polis BA-Bedrijf. Daarom moet de bedrijfsleider vooraf **melding maken van de zorgactiviteiten** die hij op zijn bedrijf zal starten. Hij doet dit **bij de verzekeringsmaatschappij** waar zijn polis BA-Bedrijf werd gesloten. In de meeste gevallen zal zijn polis BA-Bedrijf, via de clausule voor onbezoldigde medewerkers, voldoende dekking bieden voor zijn risico van aansprakelijkheid als zorgboer en zal hij dus geen bijkomende premie hoeven te betalen. In de bedrijfspolis moeten wel alle verzekerden opgesomd worden, ook de zorggast.

Indien blijkt dat de bestaande polis BA-Bedrijf toch onvoldoende dekking biedt, zal de verzekeringsmaatschappij de polis moeten aanpassen en hiervoor eventueel een aanvullende premie aanrekenen.

Ook als de zorgboerderij geen land- of tuinbouwbedrijf is, blijft het principe van de verplichte polis BA van toepassing. In sommige gevallen gaat het om een bedrijf dat activiteiten uitoefent die aan de land- en tuinbouw aanverwant zijn (zoals een paardenpension of tuinaanleg). Meestal hebben ook deze bedrijven al een polis BA-Bedrijf. Ook zij moeten contact nemen met hun verzekeringsmaatschappij en zo nodig de polis laten aanpassen, vooraleer ze van start gaan met de zorgactiviteiten.

Ook wie buiten een bedrijfsomgeving een zorgboerderij opstart (bv. in de privésfeer als hobbyboer of in vzw-vorm als non-profitorganisatie) moet overleggen met de eigen verzekeringsmaatschappij over de manier waarop de burgerlijke aansprakelijkheid gedekt kan worden. Een klassieke gezinspolis (BA Privéleven) zal niet afdoende zijn om de burgerlijke aansprakelijkheid van een particuliere zorgboerderij te waarborgen. De verzekeraar zal er immers van uitgaan dat de activiteit van de zorgboerderij zich buiten de sfeer van het privéleven afspeelt, aangezien een overeenkomst aan de grondslag van de samenwerking ligt. Hou er in ieder geval rekening mee dat je altijd, via de zorgboerderijovereenkomst, jezelf verbindt tot het sluiten van een polis die jou dekt tegen jouw aansprakelijkheid als gevolg van de zorgactiviteiten op de zorgboerderij.

Schade aan toevertrouwde goederen wordt niet gedekt door de bedrijfspolis BA.

Toevertrouwde goederen zijn goederen die de eigenaar aan iemand ter beschikking stelt om eraan te werken of om te gebruiken als werktuig. Ook goederen die in bewaring worden gegeven, zijn 'toevertrouwd'. Degene aan wie het goed toevertrouwd is, kan het gebruiken alsof hij er zelf tijdelijk eigenaar van is.

Bv. Je levert jouw wagen aan de garage voor een herstelling. Op dat moment vertrouw je jouw wagen toe aan de garagist.

Je leent jouw paard aan iemand voor een ritje.

Tussen de eigenaar en degene aan wie het goed wordt toevertrouwd, geldt een contractuele relatie. De ontlenner, de huurder, de bewaarnemer van een dier of een zaak neemt de verplichting op zich dit dier of deze zaak onbeschadigd aan de eigenaar terug te geven. Als het goed toch beschadigd wordt, is de gebruiker ten opzichte van de eigenaar contractueel aansprakelijk. Hij heeft het contract niet nageleefd. Omdat deze **contractuele aansprakelijkheid** uitgesloten is in de aansprakelijkheidsverzekeringen, zal de gebruiker van het goed dus geen beroep kunnen doen op zijn BA-verzekering om de herstellkosten voor het goed vergoed te krijgen.

In de meeste gevallen bestaat er een contractuele plicht tot teruggave van het toevertrouwde goed. In de relatie tussen aansteller en de aangestelde ligt dat anders. Zo hoeft een werknemer de schade die hij toebrengt aan de werkmaterialen niet terug te betalen aan zijn werkgever. De werkgever is verplicht het nodige werktuig ter beschikking te stellen en draagt de verantwoordelijkheid voor dat materiaal. Dat principe is ook opgenomen in de zorgboerderijovereenkomst.

Bv. De zorggast krijgt opdracht om een kruiwagen te vullen met zand. Hij krijgt daarvoor een schop toevertrouwd. De steel van de schop breekt tijdens het werk. De zorggast hoeft de schade aan de schop niet te vergoeden aan de zorgboer.

Schade aan toevertrouwde goederen is uitgesloten in de aansprakelijkheidsverzekering, maar **schade door toevertrouwde goederen is verzekerd**. De schade aan derden veroorzaakt door een dier of een zaak van de verzekerde als eigenaar, huurder of bewaarnemer blijft verzekerd.

Bv. De zorgboer heeft een paardenpension, waar paarden op stal staan. De zorggast kwetst een paard bij het uitmesten van de stal. Deze schade is niet verzekerd, want dit is schade aan een toevertrouwd goed. Ook als de zorggast dieren laat ontsnappen uit de stal, zijn eventuele kwetsuren aan de paarden niet verzekerd. Voor de schade die de ontsnapte paarden toebrengen aan het erf van de buur, kan de zorgboer wel vergoed worden door zijn BA-verzekering.

3.1.2. Aanbevolen verzekeringen

3.1.2.1. Verzekering All Risk

Een verzekering All Risk is een zaakschadeverzekering. Deze verzekering vergoedt de schade aan de verzekerde goederen indien er niemand aansprakelijk is voor de ontstane schade. Het is aan te bevelen dat de zorgboer voor de waardevolste werktuigen op zijn bedrijf zo'n All Riskverzekering afsluit. Op die manier beschermt hij zijn eigen – vaak dure – materialen, ook als er geen aansprakelijke is die kan opdraaien voor de geleden schade.

Maar zelfs al heb je een dergelijke verzekering All Risk afgesloten, blijft het raadzaam om zorggasten niet met deze verzekerde machines te laten werken.

3.1.2.2. Polis BA Privéleven

Zeker indien de contacten met de zorggast gedeeltelijk in de privésfeer verlopen, is een polis BA Privéleven aan te bevelen.

Bv. De zorggast eet 's middags zijn boterhammen in de keuken.

Bv. De zorgboerderij biedt time-out met overnachting aan, waardoor de zorggasten buiten de uren van de zorgactiviteiten in de privévertrekken van het zorgboergezin verblijven.

Als de zorggast in de privésfeer schade veroorzaakt aan derden, zal niet de bedrijfspolis maar de gezinspolis van het zorgboergezin de schade kunnen dekken.

De gezinspolis kan ook aangesproken worden indien de zorggast op het moment van zijn verblijf in de private omgeving van de zorgboerderij, schade oploopt door de fout van een gezinslid. Het is wel mogelijk dat de verzekeringsmaatschappij oordeelt dat de zorggast geen 'derde' is. In dat geval zal de verzekeraar besluiten dat de schade aan de zorggast 'eigen schade' is en daarom geen tegemoetkoming uitkeren. Om die reden is het aanbevolen de verzekeringsmaatschappij van de gezinspolis vooraf te informeren over de aanwezigheid van zorggasten in de private omgeving en daarbij na te gaan hoe de verzekeraar de relatie tussen zorgboergezin en zorggast interpreteert.

Polis Zaakschade

Een zaakschadeverzekering dekt de schade aan materiële goederen die ontstaat zonder dat iemand daarvoor aansprakelijk gesteld kan worden, hetzij door de eigen fout van de bezitter, hetzij buiten de fout van eender wie. Een bekend voorbeeld is de omniumverzekering voor een wagen.

3.2. Polissen af te sluiten door de begeleidende voorziening

3.2.1. Verplichte BA voorziening

Net zoals de zorgboerderij, verbindt de begeleidende voorziening zich er bij de ondertekening van de zorgboerderijovereenkomst toe, de eigen burgerlijke aansprakelijkheid in te dekken via een polis BA. Deze polis dekt het risico van de voorziening voor de burgerlijke aansprakelijkheid als gevolg van fouten door de eigen werknemers/hulpverleners. De meeste voorzieningen beschikken over een dergelijke verzekering, want de overheid die hen subsidieert, legt dit op. Toch is het raadzaam dat ook voorzieningen hun **verzekeringsmaatschappij vooraf op de hoogte brengen** van de samenwerking met zorgboerderijen en laten onderzoeken of de lopende polis een afdoende dekking biedt. Ook hier zal de verzekeringsmaatschappij zo nodig de polis aanpassen en hiervoor eventueel een aanvullende premie aanrekenen.

Net zoals de bedrijfspolis van de zorgboer, dekt deze verzekering de aansprakelijkheid die de voorziening/school kan oplopen voor schade die zij aan derden zou veroorzaken in het kader van de georganiseerde activiteiten.

Deze polis geeft de werknemers van de toelidende/begeleidende voorziening en de school bescherming op het vlak van aansprakelijkheid bij mogelijke beroeps- en inschattingsfouten.

3.2.2. Bij voorkeur af te sluiten collectieve polis BA Privéleven

Een residentiële voorziening of voorziening die op regelmatige basis samenwerkt met zorgboerderijen sluit het best een **collectieve polis BA Privéleven** voor alle zorggasten voor wie zij activiteiten organiseert op een zorgboerderij.

Voor **jongeren die een schoolvervangend traject** lopen op een zorgboerderij, wordt bij voorkeur de **collectieve polis BA Privéleven van de school** aangesproken. De school moet vooraf haar verzekeringsmaatschappij op de hoogte brengen van een mogelijke samenwerking met zorgboerderijen.

Ook hier kunnen de polissen van de verschillende verzekeringsmaatschappijen van elkaar verschillen. Niet alle verzekeraars zullen de activiteiten van de zorggast op de zorgboerderij automatisch beschouwen als behorend tot het privéleven of als deel uitmakend van de normale activiteiten van de voorziening/school. Bij twijfel informeert de voorziening zich best bij haar verzekeringsagent of -makelaar. In bepaalde gevallen kan een aanpassing van de polis nodig zijn, al dan niet met aanrekening van een aanvullende premie.

Deze polis dekt de aansprakelijkheid van de zorggast voor schade die hij aan derden zou veroorzaken in zijn privéleven. Vooral indien schade toegebracht zou worden buiten de afgesproken activiteiten op de zorgboerderij, kan deze polis van belang zijn. Zowel de zorgboerderij als een eventuele andere schadelijder kan dan beschouwd worden als 'derde'. Toch zal veel afhangen van de uiteindelijke beoordeling van de feiten die zich hebben voorgedaan.

3.2.3. Bij voorkeur af te sluiten collectieve polis Lichamelijke Ongevallen

Een residentiële voorziening of voorziening die op regelmatige basis samenwerkt met zorgboerderijen, sluit naast een collectieve polis BA Privéleven ook een **collectieve polis Lichamelijke Ongevallen (LO)** voor alle zorggasten voor wie zij activiteiten organiseert op een zorgboerderij.

Voor **jongeren die een schoolvervangend traject** lopen op een zorgboerderij wordt bij voorkeur de **collectieve polis LO van de school** aangesproken. De school moet de verzekeringsmaatschappij vooraf op de hoogte brengen van een mogelijke samenwerking met zorgboerderijen.

Indien de voorziening al een collectieve polis LO heeft, is het aan te raden die te laten uitbreiden met de activiteiten voor de zorgboerderij. Ook een eventuele uitbreiding naar ongevallen die zich voordoen op de weg naar en van de zorgboerderij is aan te bevelen.

Polis LO (Lichamelijke Ongevallen)

Deze waarborg geldt enkel voor ongevallen die de zorggast overkomen op de zorgboerderij en op de weg van en naar de zorgboerderij, indien dit opgenomen werd in de polis. De weg van en naar de zorgboerderij wordt geïnterpreteerd naar analogie van het begrip arbeidsweg in de wetgeving op de arbeidsongevallen. De verzekering Lichamelijke Ongevallen zal een tegemoetkoming uitkeren als er geen aansprakelijke is voor het ongeval. Indien iemand wel aansprakelijk wordt gesteld, kan de verzekeraar de uitgekeerde vergoedingen terugvorderen van de aansprakelijke.

Wat verstaat men in verzekeringstermen onder 'ongeval'?

Een ongeval is een plotselinge gebeurtenis die een objectief vaststelbaar letsel of de dood tot gevolg heeft en waarvan de oorzaak buiten het organisme van het slachtoffer ligt.

Bv. Een ongeval veroorzaakt door een hartfalen zal niet verzekerd zijn, omdat de oorzaak van het ongeval in het lichaam van het slachtoffer te vinden is.

Bv. Een zorggast doet zijn schoenen niet goed dicht en struikelt over zijn veters. Hij loopt hierdoor verwondingen op. Indien er een polis LO afgesloten is voor de zorggast, zal hij verzekerd zijn in deze situatie.

De verzekering Lichamelijke Ongevallen zal medische kosten, begrafeniskosten en een eventuele invaliditeit van de zorggast vergoeden. De hoogte van deze bedragen is afhankelijk van de afgesloten polis. De omschrijving van de kosten en de hoogte van de bedragen staan vermeld in de algemene en bijzondere voorwaarden van de afgesloten polis.

3.3. Polissen af te sluiten door de zorggast

Ambulante welzijnsvoorzieningen of voorzieningen die slechts op sporadische basis samenwerken met zorgboerderijen zullen geen collectieve polis BA en LO voor hun zorggasten afsluiten. In deze situaties zal de kandidaat-zorggast zelf (een) verzekering(en) moeten afsluiten vooraleer hij naar de zorgboerderij kan.

3.3.1. Verplichte polis BA

In het kader van de regelgeving rond zorgboerderijen is het verplicht om een verzekering Burgerrechtelijke Aansprakelijkheid en Rechtsbijstand af te sluiten die ook toereikend is op de zorgboerderij.

Het heeft de voorkeur dat de burgerlijke aansprakelijkheid van de zorggast gedekt wordt door een collectieve polis BA die de begeleidende voorziening sluit. (zie 3.2.2.)

Indien de begeleidende voorziening geen collectieve polis BA Privéleven heeft of indien de waarborgen die de polis biedt op de zorgboerderij ontoereikend zijn, is de kandidaat-zorggast aangewezen op de collectieve polis van Steunpunt Groene Zorg. (zie bijlage 2)

De zorggast die niet wil aansluiten bij de collectieve polis van Steunpunt Groene Zorg, zal met zijn verzekeraar een polis moeten sluiten op maat van de specifieke risico's verbonden aan de zorgboerderijactiviteit.

Over de vraag of een klassieke polis BA Privéleven voldoende dekking biedt, bestaat er onder juristen een meningsverschil. In sommige omstandigheden zou die wel degelijk afdoende kunnen zijn. Maar in andere situaties kan de verzekeraar oordelen dat de samenwerking met de zorgboerderij berust op een overeenkomst en daarom geen deel uitmaakt van het privéleven.

3.3.2. Bij voorkeur af te sluiten persoonlijke ongevallenverzekering

Deze verzekering is niet verplicht maar wenselijk indien de begeleidende voorziening of school geen collectieve polis heeft afgesloten voor de kandidaat-zorggast.

Deze verzekering is vrij duur om privé af te sluiten. Naast de collectieve polis BA kan ook voor deze verzekering een beroep gedaan worden op de collectieve polis LO van Steunpunt Groene Zorg. Zorggasten kunnen hier enkel een beroep op doen indien ze niet verzekerd kunnen worden vanuit hun begeleidende voorziening of school. (zie bijlage 2)

TIPS voor de voorziening

- Neem bij de voorbereiding van een eventuele samenwerking met een zorgboerderij het aandachtspunt van de verzekerings situatie van de zorggast mee. Onderzoek of jouw eigen voorziening beschikt over collectieve polissen die de risico's van BA en LO van de zorggast beschermen. Geef hierover de nodige informatie aan jouw cliënt.

4. DE PRAKTIJK: AANSPRAKELIJKHEID EN VERZEKERING IN HET KADER VAN GROENE ZORG

In dit laatste beschrijvende hoofdstuk lees je hoe je met een schadegeval op de zorgboerderij kunt omgaan. Vanzelfsprekend is voorkomen beter dan genezen. Daarom krijg je vooraf enkele preventieve aandachtspunten mee. In een tweede deel behandelen we voor de verschillende schadegevallen hoe het zit met de aansprakelijkheid en welke polis de schade eventueel dekt. Ten slotte gaan we in het derde deel in op enkele bijzondere aandachtspunten.

4.1. Preventie van schade door goede screening en matching

Land- en tuinbouwbedrijven behoren tot de meest risicovolle werkomgevingen. In België gebeuren er elk jaar gemiddeld 630 ongevallen op agrarische bedrijven, waarvan 8 een dodelijke afloop kennen! Zorgboer, zorggast en begeleidende welzijns- of zorgvoorziening moeten zich hiervan voldoende rekenschap geven.

Een goede inschatting van de voornaamste ongevallenrisico's op de zorgboerderij is noodzakelijk. Die risico's situeren zich op twee fronten: enerzijds de zorgboerderij en anderzijds de zorggast.

- De risico's op een zorgboerderij zijn sterk afhankelijk van het type land- of tuinbouwbedrijf en de wijze waarop het bedrijf wordt uitgeoefend. Om voorzieningen, scholen en land- en tuinbouw(st)ers hierbij te helpen, werd een handige veiligheidschecklist (zie bijlage 1) ontwikkeld. Deze risicoanalyse vraagt niet zoveel werk en is een handig middel om de kansen op een ernstig ongeval op een bedrijf in te perken. Ze geeft eveneens een goed zicht op de taken op de zorgboerderij die haalbaar zijn volgens de mogelijkheden van de zorggast.
- Anderzijds spelen de leeftijd, de fysieke bekwaamheid, de problematiek en de achtergrond van de zorggast een grote rol bij het inschatten van mogelijke risico's. De toelidende/begeleidende voorziening en/of school heeft hier een zeer belangrijke rol te vervullen, door het profiel van de kandidaat-zorggast goed in te schatten. Welke taken kan de zorggast opnemen? Wat houdt voldoende toezicht op een bepaalde zorggast concreet in? ... Een grondige screening van de kandidaat-zorggast en een correcte aanmelding bij Steunpunt Groene Zorg zijn dan ook essentieel.

TIPS voor de voorziening

- Overloop samen met de zorgboer de 'Checklist Veiligheid' (zie bijlage 1). Zo kan je samen met de zorgboer mogelijke risico's in verband met de diverse activiteiten inschatten voor jouw kandidaat-zorggast.
- Bespreek ook tijdens de opvolgcontacten de evolutie in de taken die de zorggast uitvoert. Ga na of de zorggast enkel taken aangeboden krijgt die hij/zij aankan. Volg op of de zorggast niet met dure machines werkt. Indien bepaalde zorgboerderijen dit toch toelaten, mogen zij hier gerust op aangesproken worden.

TIPS voor de voorziening

- Een grondige screening van de kandidaat-zorggast en een correcte aanmelding bij Steunpunt Groene Zorg zijn cruciaal.
- Kandidaat-zorggasten met een acute verslavingsproblematiek horen niet thuis op een zorgboerderij. Pas na behandeling, in de resocialisatiefase, kunnen zij toegeleid worden.
- Besef dat medicatiegebruik van invloed kan zijn op de alertheid en de handelingen.

Zorgboerderijen kunnen hun voornaamste risico's in kaart brengen aan de hand van de 'Checklist Veiligheid' (zie bijlage 1). Daarnaast moeten ze rekening houden met de 'fragiliteit' van een land- of tuinbouwbedrijf.

Bv. Op een intensief kippenbedrijf kunnen bepaalde kippensoorten dood vallen van het schrikken. Een kandidaat-zorggast die hevige spastische uitbarstingen kan krijgen, wordt misschien beter niet op deze kippenboerderij geplaatst. Misschien loopt hij minder risico om schade te veroorzaken op een tuinbouwbedrijf? Er zal dus een perfecte matching moeten gebeuren tussen de zorggast en de zorgboerderij.

Uit dit voorbeeld blijkt dat een grondige inschatting van het gedrag en vaardigheden van de kandidaat-zorggast minstens even noodzakelijk is als een goede screening van de land- en tuinbouwbedrijven. Daarom is het zo belangrijk om een correcte aanmelding te doen bij Steunpunt Groene Zorg aan de hand van de 'Vragenlijst

Zorggast'. Aangezien naar enkele specifieke zaken uit de persoonlijke levenssfeer van de kandidaat-zorggast gevraagd wordt, is het belangrijk om hem/haar te betrekken bij de aanmelding en het invullen van de vragenlijst. (Meer richtlijnen hierrond vind je ook in onze brochure 'Omgaan met vertrouwelijke informatie op de zorgboerderij. Een leidraad voor zorgboeren en hulpverleners'.)

Enkel op basis van een correct ingevulde vragenlijst kan Steunpunt Groene Zorg bepalen op welk type bedrijf de kandidaat-zorggast wel/niet kan functioneren en over welke persoonlijkheidskenmerken de zorgboer(in) moet beschikken. Goede communicatie zorgt voor een betere matching.

Wat bij schade als gevolg van een onzorgvuldige screening en/of matching? Zie hoofdstuk 4.2.4.

TIPS voor de zorgboerderij

- Bespreek voldoende de mogelijkheden en de beperkingen van de kandidaat-zorggast. Taken en opdrachten kunnen vaak wijzigen in de loop van de overeenkomst. Trek tijdens de evaluatiebesprekingen met de begeleidende voorziening voldoende tijd uit om deze wijzigingen te bespreken. Bij twijfel neem je steeds telefonisch contact met de begeleidende voorziening.
- Het is niet verantwoord om zorggasten met dure landbouwmachines te laten werken en landbouwvoertuigen te laten besturen.
- Vanuit veiligheidsoverwegingen is het gebruik van aangedreven werktuigen af te raden.

4.2. Vormen van schade en schaderegeling op de zorgboerderij

4.2.1. Zorggast veroorzaakt schade aan de zorgboerderij bij de uitvoering van een opdracht van de zorgboer

Indien de zorggast schade veroorzaakt bij uitvoering van een opdracht van de zorgboer, zelfs indien hij onvoorzichtig was of foutief handelde, zal deze schade ten laste blijven van de zorgboer. De aansteller is immers aansprakelijk voor de fouten van zijn aangestelde.

Bv. De zorgboer vraagt aan de zorggast om eieren te rapen. De zorggast breekt deze eieren. De zorgboer is verantwoordelijk voor de schade van de gebroken eieren.

Verzekering?

Voor terugbetaling van de eigen schade zal de zorgboerderij geen beroep kunnen doen op de eigen bedrijfspolis. Eigen schade kan immers nooit verzekerd worden in een aansprakelijkheidspolis. Enkel de schade aan derden is daarin verzekerd.

TIPS voor de zorgboerderij

Schat bij het kennismakingsgesprek de capaciteiten van de zorggast goed in. Let erop dat de zorggast enkel taken uitvoert die hij/zij aankan. Leg daarover afspraken vast op papier.

Geef de kandidaat-zorggast steeds een juist beeld van welke taken hij zal mogen doen. Geef zeker niet de indruk dat hij/zij met de tractor zal mogen rijden en/of met andere landbouwmachines zal mogen werken.

Laat de zorggast nooit werken met de bedrijfsproducten zolang je niet zeker bent dat hij de vereiste handelingen technisch onder de knie heeft.

Eventueel kan de zorgboerderij wel een terugbetaling krijgen via een zaakschadeverzekering. Indien het beschadigde materiaal bijvoorbeeld gedekt is in een All-Riskpolis, zal de schade (met uitzondering van het vrijgestelde bedrag) vanuit deze polis terugbetaald worden. Voor productschade, daarentegen, zoals in het voorbeeld van de gebroken eieren, bestaat er geen verzekeringsaanbod op de markt. De zorgboer zal zelf opdraaien voor de opgelopen schade aan producten.

4.2.2. Zorggast veroorzaakt schade aan de zorgboerderij buiten de uitvoering van een opdracht van de zorgboer(in)

Als de zorggast schade berokkent aan het landbouwbedrijf, aan de privéwoning, aan de zorgboer en zijn gezinsleden door een fout of onvoorzichtigheid die niet kadert binnen de relatie aansteller-aangestelde, en hij dus buiten zijn opdracht op eigen houtje handelt, kan hij persoonlijk aansprakelijk gesteld worden voor de schade die hij heeft veroorzaakt.

Het is wel niet uitgesloten dat bij eventuele betwisting over schade aan de privéwoning de rechter oordeelt dat de zorggast deel uitmaakt van het gezinsgebeuren en dus onder toezicht staat van de zorgboer(in) (bv. bij tijdelijk verblijf van een minderjarige zorggast in het zorgboergezin). In dat geval is de schade ten laste van de zorgboer.

Verzekering?

Als de zorggast persoonlijk aansprakelijk gesteld wordt, kan hij voor de schadeloosstelling een beroep doen op de polis die zijn burgerlijke aansprakelijkheid dekt. In eerste instantie wordt nagegaan of de zorggast gedekt

is door een collectieve BA-polis (via de voorziening of onderwijsinstelling). Indien dat niet het geval is, kan hij zich aansluiten bij de collectieve polis die Steunpunt Groene Zorg aanbiedt. De zorggast heeft ook de mogelijkheid om zich tot de eigen verzekeringsmaatschappij te wenden en daar een polis af te sluiten die zijn burgerlijke aansprakelijkheid op de zorgboerderij dekt.

De verzekering zal ook in deze situatie nooit kwaad opzet verzekeren, tenzij de zorggast minder dan 16 jaar is.

Indien geoordeeld wordt dat de zorggast onder toezicht stond, is de schade die hij veroorzaakt aan het landbouwbedrijf, aan de privéwoning, aan de zorgboer en zijn gezinsleden, eigen schade. Eigen schade is niet verzekerd in de bedrijfspolis en evenmin in de gezinspolis van de zorgboer.

Indien de beschadigde goederen gedekt zijn door een zaakschadeverzekering (bv. een landbouwmachine waarop een All Riskverzekering van toepassing is), zal de schade vanuit die verzekering gedekt kunnen worden, met uitzondering van het bedrag van vrijstelling.

Zorggast in staat van verlengde minderjarigheid

Voor meerderjarigen die handelingsonbekwaam verklaard werden, zijn de gewone regels van aansprakelijkheid (zie hoofdstuk 2) niet van toepassing. Er wordt van uitgegaan dat personen met een geestelijke handicap minder inzicht hebben in wat al dan niet fout is.

Bv. Een volwassene met een mentale handicap die schade veroorzaakt omdat hij een opdracht niet goed begrepen heeft, zal niet aansprakelijk gesteld worden.

De rechter zal in die situatie in billijkheid oordelen over de schadevergoedingen. Hij zal daarbij rekening houden met de vermogenstoestand van de verschillende partijen. De verzekeraar zal het oordeel van de rechter volgen en tegemoetkomen in de schadeloosstelling indien zijn verzekerde aansprakelijk wordt gesteld.

4.2.3. Zorggast veroorzaakt schade aan een derde

Indien de zorggast blijft binnen de uitvoering van de taken en opdrachten die hem opgedragen werden door de zorgboer(in), is hij de aangestelde van de zorgboer. In deze situatie is de zorgboer aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door zijn zorggast als aangestelde.

Bv. De zorggast vervoert houtblokken op het erf en rijdt met de kruitwagen tegen de wagen van de veearts. De zorgboer had hem deze opdracht gegeven. De zorgboer zal dan ook aansprakelijk zijn voor de schade aan de wagen van de veearts.

Treedt de zorggast echter buiten de opdracht die hem door de zorgboer werd toegewezen en veroorzaakt hij op dat moment schade aan een derde, dan is niet de zorgboer maar de zorggast zelf aansprakelijk.

Bv. De zorggast loopt kwaad weg van het erf en laat de toegangspoort openstaan, waardoor de loslopende hond kan ontsnappen. De hond veroorzaakt op dat moment een ongeval.

Oordeelt de verzekeraar echter dat de schade het gevolg is van foutief toezicht van de zorgboer, dan zal de polis BA Privéleven van de zorggast niets uitkeren. Evenmin zal de polis BA-Bedrijf van de zorgboer een tegemoetkoming geven, aangezien de schade tot stand kwam buiten de uitvoering van de opdracht die de zorggast kreeg.

4.2.4. De begeleidende voorziening veroorzaakt schade aan de zorgboerderij

Deze situatie kan zich voordoen als er fouten gemaakt worden bij de begeleiding van de zorggast. In het kader van Groene Zorg kan er schade ontstaan als gevolg van een onzorgvuldige screening, matching of begeleiding door de voorziening. De begeleidende hulpverlener moet immers een grondige afweging maken tussen de aard van de landbouwactiviteiten op de zorgboerderij en de bijzondere fragiliteit van dit bedrijf enerzijds, en de persoonlijkheid van de zorggast, zijn bijzondere problematiek en zijn voorgeschiedenis anderzijds. Bovendien is de hulpverlener verantwoordelijk voor de kwaliteitsbewaking gedurende de samenwerking tussen zorggast en zorgboer. Als de schade op de zorgboerderij het gevolg zou zijn van een verwaarlozing van de opdracht van de begeleidende voorziening, kan deze hiervoor aansprakelijk gesteld worden.

In principe is de zorggast aansprakelijk. In een dergelijk voorval zullen de omstandigheden wellicht grondiger geanalyseerd worden. Het is niet uitgesloten dat de verzekeraar van de zorggast oordeelt dat de zorgboerderij wél aansprakelijk is omdat ze een fout maakte in het toezicht op de zorggast.

Verzekering?

In het geval van schade aan een derde binnen de opdracht van de zorgboer, zal de polis BA-Bedrijf van de zorgboerderij een tegemoetkoming geven voor de veroorzaakte schade.

Bv. De schade aan de wagen van de veearts, waarvoor de zorgboer aansprakelijk is, zal vergoed worden door de polis BA-Bedrijf van de zorgboerderij.

Indien de zorggast op eigen houtje handelde, treedt hij buiten het kader van zijn opdracht en zal de polis die de aansprakelijkheid van de zorggast dekt (meestal de collectieve polis van de voorziening of de collectieve polis via Steunpunt Groene Zorg) de geleden schade dekken. (zie 4.2.2.)

De hulpverlener zal, als werknemer van de begeleidende voorziening, niet persoonlijk aansprakelijk gesteld worden mits hij handelt binnen het kader van zijn arbeidsovereenkomst. Hij kan zich beroepen op de immuniteit die de wet op de arbeidsovereenkomsten stipuleert: de werkgever is aansprakelijk voor de fouten van de werknemer, tenzij bij een zware fout of bij een regelmatig terugkomende lichte fout.

Bv. Een voorziening houdt er bij de keuze van een zorgboerderij geen rekening mee dat een jongere vaak ongecontroleerde woedeuitbarstingen heeft. Deze jongere komt terecht op een kippenboerderij. Er valt een heel aantal kippen dood na een schrikreactie op een woedeaanval van de jongere. De toeleidende voorziening heeft de mogelijke risico's eigen aan de persoonlijkheid van de zorggast onvoldoende ingeschat en daarover geen open kaart gespeeld. De voorziening kan daardoor voor de dood van de kippen aansprakelijk gesteld worden.

Verzekering?

De schade veroorzaakt door de hulpverlener wordt gedekt door de BA-polis die de welzijnsvoorziening afsluit voor de eigen aansprakelijkheid voor schade door de fout van haar werknemers-hulpverleners. (zie 3.2.1.)

TIPS voor de zorgboerderij

Maak als begeleider vooraf een realistische inschatting van de taken/opdrachten die een zorggast kan uitvoeren. Een eerlijke communicatie rond vaardigheden, niveau en gedragskenmerken van de zorggast die essentieel zijn voor het functioneren op de zorgboerderij is noodzakelijk. Dit betekent concreet dat er voldoende aandacht gaat naar het correct invullen van het aanmeldingsformulier en het verschaffen van juiste en volledige informatie tijdens het eerste kennismakingsbezoek op de zorgboerderij.

4.2.5. Schade aan de zorggast

4.2.5.1. De zorggast heeft schade door een fout van de zorgboer(in) of zijn/haar gezinsleden

In deze situatie is de zorgboer aansprakelijk.

Bv. Zorgboer en zorggast verven samen een loods. De zorgboer stoot de verfpot om en die valt op de kledij van de zorggast.

Bv. Zorgboer en zorggast spitten samen in de tuin. De zorgboer verwondt de zorggast per ongeluk met zijn spade.

Verzekering?

Als de schade wordt toegebracht in het kader van de uitbating van het landbouwbedrijf zal de bedrijfspolis van de zorgboer een tegemoetkoming uitkeren. In beide voorbeelden hierboven zal telkens de bedrijfspolis een vergoeding uitkeren. Indien de schade wordt veroorzaakt door een fout die niets met de landbouwactiviteit te maken heeft, kan de zorgboer zijn bedrijfspolis niet aanspreken en hij en zijn gezin kunnen persoonlijk aansprakelijk gesteld worden. De gezinspolis van de zorgboer keert in dat geval een tegemoetkoming uit.

4.2.5.2. De zorggast heeft schade zonder fout van iemand

Soms is niemand aansprakelijk voor een ongeval.

Bv. De zorggast struikelt op het erf. Hij valt en breekt zijn been.

TIPS voor de zorgboerderij

Laat zorggasten enkel werken onder veilige omstandigheden en met materiaal dat in goede staat is.

Verzekering?

Omdat de zorggast geen werknemer is, is de wet op de arbeidsongevallen niet van toepassing. De zorggast moet zelf instaan voor de gevolgen van het ongeval.

Als er een polis Lichamelijke Ongevallen is afgesloten door de voorziening, school of via Steunpunt Groene Zorg, dan zal die een tegemoetkoming geven voor de medische kosten en geneeskosten ten gevolge van de lichamelijke ongevallen die zich voordeden op de zorgboerderij of ter gelegenheid van de verplaatsingen in het kader van de activiteiten op de zorgboerderij.

Sommige polissen voorzien ook in een waarborg voor lichamelijke ongevallen op de weg van en naar de zorgboerderij. De voorziening of school wordt aangeraden om in de polisvoorwaarden na te kijken of de weg van en naar de voorziening/zorgboerderij opgenomen werd in de collectieve polis Lichamelijke Ongevallen. Deze waarborg geldt enkel voor de ongevallen die de verzekerde overkomen als gevolg van de verzekerde activiteiten en voor ongevallen die hem overkomen op de arbeidsweg naar en van de plaats waar de verzekerde activiteiten uitgevoerd worden. De arbeidsweg wordt geïnterpreteerd naar analogie van het begrip arbeidsweg in de wetgeving op de arbeidsongevallen.

4.3. Wat te doen bij een schadegeval?

4.3.1. Aangifte bij de verzekering

Zodra er zich een schadegeval op de zorgboerderij voordoet, moet je dat aangeven bij de verzekeringsmaatschappij. Hou er rekening mee dat de aangifte binnen een redelijke termijn (dikwijls acht dagen) na het schadegeval moet gebeuren. Omdat het niet altijd duidelijk is wie aansprakelijk gesteld zal worden, is het aan te raden om aangifte te doen bij de BA-verzekeraars van zowel de zorgboer als de zorggast.

In jouw aangifte geef je duidelijk aan wat er gebeurde, waar en wanneer de feiten zich voordeden en wie de betrokken partijen waren. Reconstrueer het voorval duidelijk, met voldoende details en met verwijzing naar eventuele getuigen. Wellicht zal jouw verzekeraar een aangifteformulier ter beschikking stellen. Indien nodig vul je dat aan met bijgevoegde beschrijvingen en bewijsstukken.

In geval van lichamelijke kwetsuren doet het slachtoffer het best aangifte bij de verzekeraar van de polis LO.

Indien je niet onmiddellijk over een aangifteformulier beschikt, is het toch aan te bevelen het feitenrelaas van

wat zich heeft voorgedaan onmiddellijk neer te schrijven en te laten ondertekenen door alle partijen en eventuele getuigen. Soms wordt het juiste verhaal naderhand verdraaid en dan is het goed dat je kunt verwijzen naar een neergeschreven beschrijving.

Bij de verdere afhandeling zal je de omvang van de schade moeten bewijzen. Verzamel daarvoor zo veel mogelijk bewijsstukken: bestek voor herstellkosten, factuur, medische kosten ...

4.3.2. Strafbare feiten

Indien de schade het gevolg is van een strafbaar feit (bv. geweldpleging, opzettelijke vernieling) zal de verzekeringsmaatschappij geen tegemoetkoming geven voor de schade. In een dergelijke situatie brengt de schadelijder de politie op de hoogte. Die zal een proces-verbaal maken van wat zich heeft voorgedaan. Ook wanneer iemand jou schade toebrengt op het moment dat hij onder invloed staat van alcohol of van een ander verdovend middel, laat je het best de feiten vaststellen door de politie.

Op basis van het proces-verbaal dat de politie opmaakt, zal een strafzaak aanhangig gemaakt worden. Als schadelijder kan je je daarbij burgerlijke partij stellen en zo, na een eventuele veroordeling van de dader door de rechter, een schadevergoeding vorderen van de dader. De strafrechter zal over het schadebedrag uitspraak doen. Dit is de enige manier om als slachtoffer de schade vergoed te krijgen. Zonder tussenkomst van de politie en zonder proces-verbaal zal je als slachtoffer volledig zelf moeten opdraaien voor de geleden schade.

TIPS voor de zorgboerderij

Aarzel niet om de politie te contacteren bij elk misdrijf. Als burger heb je de plicht om jezelf maar ook mogelijke toekomstige slachtoffers te beschermen tegen het wangedrag van een dader. Doe daarom steeds aangifte, ook al oordeel je dat de dader 'er niet aan kan doen' en dat zijn daden het gevolg zijn van zijn specifieke sociale of psychologische situatie (bv. geestesziekte). Het is uiteindelijk niet aan jou maar aan de rechter om te oordelen over de toerekeningsvatbaarheid van de dader. De rechter zal dit doen in eer en geweten en daarbij zeker rekening houden met alle omstandigheden.

Denk er ook aan, in het geval van een strafbaar feit, onmiddellijk de voorziening die de zorggast onder begeleiding heeft, op de hoogte te brengen.

Zodra je opmerkt dat een zorggast onder de invloed is van alcohol of drugs, stuur je hem weg van de zorgboerderij. Hij wordt dan naar de voorziening of naar huis gestuurd. De begeleidende voorziening wordt hiervan onmiddellijk op de hoogte gebracht.

4.3.3. Niet-verzekerde schade: de minnelijke schikking

Niet alle schade is verzekerd. Zo is er, als je aansprakelijk wordt gesteld voor stoffelijke schade, steeds een vrijgesteld bedrag dat je zelf moet betalen. De verzekeraar zal slechts een tegemoetkoming uitkeren voor het schade-gedeelte dat boven het vrijgestelde bedrag ('franchise') uitkomt.

In de praktijk komt het er soms op neer dat de schadelijder met de brokken blijft zitten en zelf moet opdraaien voor de schade in plaats van degene die aansprakelijk is. Dat de verzekering niets uitkeert, doet echter niets af aan de aansprakelijkheid van degene die een fout heeft begaan. Wie oorzaak is van de schade moet die ook bekostigen, ook al komt de verzekering daarin niet tussenbeide.

Bv. De zorgboer stoot een verfpot over de kledij van de zorggast. De zorgboer geeft de schade aan bij de verzekeraar van zijn BA-Bedrijf. Die keert niets uit omdat de kledij van de zorggast minder waard is dan het vrijgestelde bedrag. De zorgboer zal de kledij uit eigen zak moeten vergoeden.

Bij stoffelijke schade gaat het vaak om materiaal van de zorgboer. De verzekeraar zal dit meestal niet vergoeden vanuit de polis BA-Bedrijf omdat hij oordeelt dat het om 'eigen schade' gaat.

Bv. Er ging al enkele keren iets stuk toen een zorggast op het bedrijf was. Het ging meestal om kleinnigheden waarover de zorgboer niet wil discussiëren. Maar vele kleintjes maken één grote en stilaan wordt hem dat te veel.

De opeenstapeling van kleine schadegevallen zal vaak tot ergernis leiden. Het is belangrijk dat de begeleidende voorziening beseft dat het ene voorval voor de zorggast niet altijd het enige voorval is voor de zorgboer. Dit toont nog maar eens het belang aan van preventie. Je kunt risico's en ongevallen immers voorkomen met een goede matching en opvolging door de begeleidende voorziening. De voorziening kan daarvoor trouwens een beroep doen op de dienstverlening van Steunpunt Groene Zorg (www.groenezorg.be). Ook de zorgboer moet de veiligheidsrisico's op zijn bedrijf goed inschatten en de gepaste maatregelen treffen.

Een open en eerlijke communicatie tussen de drie partijen – zorggast, voorziening en zorgboerderij – is noodzakelijk voor een duurzame samenwerking. Die openheid en eerlijkheid is ook belangrijk op het moment dat er zich een schadegeval voordoet. Het is trouwens niet altijd gemakkelijk om de oorzaak van een schadefeit bij één persoon te leggen. Dikwijls ligt de waarheid in het midden en heeft ieder zijn aandeel. We raden daarom aan om in alle billijkheid te zoeken naar een oplossing in het belang van elke betrokken partij, ook indien geen enkele verzekeraar de geleden schade kan dekken en ook indien het om een klein schadegeval gaat.

In de zoektocht naar een minnelijke schikking kan Steunpunt Groene Zorg bijstand bieden. Het steunpunt kan advies inwinnen bij zijn eigen juridische adviseur en is ook bereid te bemiddelen tussen de betrokken partijen. Een voorstel van minnelijke schikking kan inhouden dat

- de schade vergoed wordt door de persoon die na grondige inschatting verantwoordelijk blijkt te zijn voor de schade,
- de schadevergoeding verdeeld wordt onder meerdere personen die elk een deel van de verantwoordelijkheid dragen en elk belang hebben bij het voortzetten van een samenwerking,
- het beschadigde goed hersteld wordt,
- een nieuw goed gekocht wordt.

5. SAMENVATTEND SCHEMATISCH OVERZICHT

5.1. SCHADE DOOR EEN FOUT

Wie veroorzaakte schade?	Schadelijder	Aansprakelijke	Polis	Opmerkingen
Zorggast (binnen opdracht)	Zorgboerderij	Zorgboerderij	Geen	Indien de zorgboerderij een zaakschadeverzekering voor het beschadigde goed heeft, kan die de schade dekken.
Zorggast (buiten opdracht)	Zorgboerderij	Zorggast	Collectieve polis BA voor zorggast (via voorziening of SGZ), eventueel BA Privéleven zorggast	De verzekeraar kan ook oordelen dat de zorgboerderij aansprakelijk is. Dan gaat het om 'eigen schade' en kan de zorgboerderij geen beroep doen op polis BA-Bedrijf. Indien de zorgboerderij een zaakschadeverzekering heeft voor het beschadigde goed, kan die de schade dekken.
Zorggast (binnen privésfeer)	Zorgboergezin	Zorggast	Collectieve polis BA voor zorggast (via voorziening of SGZ), eventueel BA Privéleven zorggast	Indien de verzekeraar interpreteert dat de zorggast deel uitmaakt van de gezinsomgeving, is het zorgboergezin aansprakelijk en dekt geen enkele verzekering de schade.
Zorggast (binnen opdracht)	Derde	Zorgboerderij	BA-Bedrijf	
Zorggast (buiten opdracht)	Derde	Zorggast	Collectieve polis BA voor zorggast (via voorziening of SGZ), eventueel BA Privéleven zorggast	Indien de verzekeraar oordeelt dat er fout is in het toezicht door de zorgboer: BA-Bedrijf. Indien de verzekeraar interpreteert dat de zorggast onder privétoezicht van het zorgboergezin staat, kan de BA Privéleven van het zorgboergezin de schade dekken.
Zorggast (binnen privésfeer)	Derde	Zorggast	Collectieve polis BA voor zorggast (via voorziening of SGZ), eventueel BA Privéleven zorggast	Indien de verzekeraar interpreteert dat de zorggast deel uitmaakt van de gezinsomgeving, is het zorgboergezin aansprakelijk en dekt de BA Privéleven van het zorgboergezin de schade.
Begeleidende hulpverlener	Zorgboerderij, zorgboergezin of zorggast	Voorziening die hulpverlener tewerkstelt	BA voorziening	
Zorgboerderij	Zorggast of begeleidende voorziening	Zorgboerderij	BA-Bedrijf	
Zorgboergezin (binnen privésfeer)	Zorggast	Zorgboergezin	BA Privéleven Zorgboergezin	

5.2. SCHADE ZONDER FOUT

Soort schade	Schadelijder	Aansprakelijke	Polis	Opmerkingen
Lichamelijke schade	Zorggast	Niemand	LO Zorggast	LO kan verzekerd zijn door de collectieve polis van de voorziening, door de eigen polis van de zorggast of door aansluiting bij de collectieve polis van SGZ.
Stoffelijke schade	Eigenaar voorwerp	Niemand of eigenaar voorwerp	Zaakschadeverzekering eigenaar	

Opgelet!

Dit schema geeft enkel de grote principes weer. In elk schadegeval zullen de verzekeraars een inschatting maken van de concrete omstandigheden waarin de schade is ontstaan. Bovendien dekken niet alle verzekeringscontracten dezelfde risico's.

6. BIJLAGEN

Bijlage 1. Checklist Veiligheid

Bijlage 2. De collectieve polis aangeboden door Steunpunt Groene Zorg

Checklist Veiligheid Zorgboerderijen

Taak of bezigheid van de zorggast	Enkel onder begeleiding	Kan zonder begeleiding
Organisatie	Ja	Nee
<ul style="list-style-type: none"> - Is er steeds voldoende begeleiding op het bedrijf om de zorgbehoevende op te vangen? - Zijn de zorgbehoevenden op de hoogte van de regels en afspraken op de boerderij? - Zijn er afspraken gemaakt met de zorgbehoevende over wat te doen in noodgevallen? - Is er vooraf een rondgang gebeurd doorheen het bedrijf met de zorgbehoevende 		
Verblijfsruimte (woning) en hygiëne	Ja	Nee
<ul style="list-style-type: none"> - Is er een kleedkamer als er zorgbehoevenden op het bedrijf mee helpen? - Is er mogelijkheid tot het wassen van de handen en/of het nemen van een douche ? - Kunnen zij gebruik maken van een toilet ? - Is er een ruimte waar de zorgbehoevenden opgevangen worden en een maaltijd kunnen nemen? - Dienen er trappen genomen te worden? - Is er overal voldoende verlichting ? - Is er ergens slip- of struikelgevaar ? 		
Brandpreventie en EHBO	Ja	Nee
<ul style="list-style-type: none"> - Zijn de ruimtes waar de zorgbehoevenden verblijven voorzien van twee uitgangen? - Is er overal voldoende doorgankelijkheid voor de zorgbehoevende. - Zijn er op het bedrijf gekeurde blustoestellen aanwezig? - Mag er gerookt worden? - Zijn ontstekingsbronnen en brandbare producten voldoende gescheiden? - Weet de zorgbehoevende waar naartoe in geval van nood ? - Is een EHBO-koffer aanwezig? 		

Valpreventie	Ja	Nee
<ul style="list-style-type: none"> - Is de zorgbehoevende voldoende goed te been? - Is er voldoende orde en netheid op het bedrijf, zijn er geen rondslingerende voorwerpen? - Bestaan er zones waar de kans op valpartijen van hoogte, reëel is (trapgaten, platforms,...)? - Zijn er openliggende putten (mestkelders, waterputten,...)? - Gebeurt het betreden van afgesloten ruimtes steeds in aanwezigheid van andere personen? - Verkeren de ladders in goede staat: sporten allemaal aanwezig, bomen recht? - Zijn de balen stro of hooi voldoende stabiel gestapeld? - Zijn alle trappen uitgerust met een leuning? 		
Electriciteit	Ja	Nee
<ul style="list-style-type: none"> - Is de laagspanningsinstallatie op het bedrijf gekeurd door een erkende instantie? - Zijn alle elektrische leidingen geïsoleerd? - Is er contact met naakte elektriciteitsdraden mogelijk? - Zijn alle genaakbare metalen onderdelen geaard ? - Zijn alle stopcontacten geaard ? 		
Dieren	Ja	Nee
<ul style="list-style-type: none"> - Is de zorgbehoevende gewoon van met dieren om te gaan ? - Heeft de zorgbehoevende schrik van dieren ? - Komt de zorgbehoevende enkel bij kleinere dieren ? - Komt de zorgbehoevende tussen de grotere dieren ? - Heeft de zorgbehoevende een normale reactiesnelheid ? 		
Gevaarlijke producten	Ja	Nee
<ul style="list-style-type: none"> - Komen de zorgbehoevenden in contact met gevaarlijke huishoudelijke producten (vb. Amoniak, Javel, ...) - Staan alle gewasbeschermingsmiddelen achter slot en grendel? - Worden de gevaarlijke producten in de originele verpakking bewaard met het etiket er nog op? - Gebeurt het werken met gevaarlijke producten steeds onder begeleiding? 		
Machines	Ja	Nee
<ul style="list-style-type: none"> - Blijven de zorgbehoevenden uit de omgeving van werkende machines? - Zijn alle bewegende delen van machines of apparaten afgeschermd (aftakas, overbrengingen,...)? - Zijn machines afgeschermd tegen vonken, wegslingerende deeltjes? - Is gehoorbescherming beschikbaar tijdens het werken met machines met hoge geluidsniveaus? 		

Collectieve polis aangeboden door Steunpunt Groene Zorg vzw

Alvorens een zorgboerderijovereenkomst af te sluiten is het belangrijk dat u als zorggast voldoende verzekerd bent op de zorgboerderij. In het kader van de regelgeving rond zorgboerderijen is het verplicht om een verzekering burgerrechtelijke aansprakelijkheid en rechtsbijstand af te sluiten die ook toereikend is op de zorgboerderij.

Naast deze verzekering is het wenselijk en ten eerste aan te bevelen om ook een ongevallenverzekering af te sluiten. Deze verzekering dekt de lichamelijke schade die u als cliënt kan oplopen bij de activiteiten op de zorgboerderij en op de weg van en naar de zorgboerderij.

Om de verzekerbaarheid van alle cliënten te waarborgen kan een beroep gedaan worden op de collectieve polis die het Steunpunt Groene Zorg onder bepaalde voorwaarden aanbiedt.

- Voor wie ?

De collectieve polis is enkel beschikbaar voor cliënten die door hun begeleidende dienst niet of onvoldoende verzekerd kunnen worden.

- Mogelijkheden ?

- Ongevallenverzekering: in deze situatie hebt u als cliënt zelf een familiale polis (= verzekering burgerrechtelijke aansprakelijkheid) die voldoende dekking biedt voor de activiteiten op de zorgboerderij. Let op: Vraag dit na bij uw verzekeringsagent en vraag hiervoor een schriftelijke garantie.
- Verzekering burgerrechtelijke aansprakelijkheid met rechtsbijstand: indien u geen familiale polis hebt of indien deze ontoereikend blijkt.
- Volledige pakket: u kunt beide polissen samen nemen in een volledig pakket.

- Kostprijs ?

- Ongevallenverzekering of BA-verzekering afzonderlijk: 25 euro per jaar voor zorgboerderijovereenkomsten van onbepaalde duur die afgesloten worden tussen 1/1 en 30/06 van een kalenderjaar. Voor overeenkomsten van bepaalde duur (< 6 maanden) en overeenkomsten die na 30/06 worden afgesloten zal de helft van het bedrag aangerekend worden.
- Volledige pakket: 50 euro per jaar voor zorgboerderijovereenkomsten van onbepaalde duur die afgesloten worden tussen 1/1 en 30/06 van een kalenderjaar. Voor overeenkomsten van bepaalde duur (< 6 maanden) en overeenkomsten die na 30/06 worden afgesloten zal de helft van het bedrag aangerekend worden.

- De volledige polis met de algemene voorwaarden kan u nalezen op de website van het Steunpunt Groene Zorg : www.groenezorg.be.

- Procedure

- Vul de vragenlijst volledig in en bezorg die aan de provinciale medewerker van Steunpunt Groene Zorg. (zie www.groenezorg.be)
- Na ontvangst van de volledig ingevulde vragenlijst bezorgt Steunpunt Groene Zorg een onkostennota. De onkostennota wordt steeds geadresseerd aan de zorggast, tenzij dit anders werd aangegeven op de vragenlijst.
- Na ontvangst van betaling geeft Steunpunt Groene Zorg bericht aan de begeleidende hulpverlener en aan de zorgboerderij, zodat de uitvoering van de zorgboerderijovereenkomst kan starten.
- Ingeval de zorgboerderijovereenkomst van onbepaalde duur doorloopt na 31 december, bezorgt Steunpunt Groene Zorg vóór het jaareinde een onkostennota voor het daaropvolgende jaar.

Coördinaten

Algemeen

Steunpunt Groene Zorg vzw
Remylaan 4b
3018 Wijgmaal-Leuven
steunpuntgroenezorg@groenezorg.be
www.groenezorg.be

Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling. Europa investeert in zijn platteland samen met de Vlaamse Overheid en de provinciebesturen.

Steunpunt Groene Zorg vzw, een initiatief van Boerenbond, Groep KVLV en Cera.